

05.12.23
Укр.літ

Клас: 9-А,Б
Вч.: Харенко Ю.А.

**Г.Квітка – Основ'яненко.
Батько української прози.
П. Куліш про Г. Квітку.
Гуманізм та християнські
ідеали, етнографічне тло
творів. «Маруся» - перша
україномовна повість
нової української
літератури**

**Григорій
Федорович
Квітка —
засновник
прози в новій
українській
літературі.**

Григорій Федорович Квітка-Основ'яненко (**справжнє прізвище Квітка**) народився 29 листопада 1778 р. на хуторі Основа поблизу м. Харкова в родині знатних поміщиків-дворян Федора Квітки та Марії Квітки (Шидловської, теж із багатого роду).

Родовий маєток майбутнього письменника був його улюбленим місцем, яке він майже ніколи не залишав (у молодості побував у Києві й Москві, а **з часом — далі Харкова нікуди не виїжджав**).

З родиною Квіток був добре знайомий Григорій Савич Сковорода, він неодноразово гостював у них. Поета-філософа тут дуже шанували, а малий Григорій вивчав напам'ять твори великого мудреця.

Жив скромно й розважливо, писав здебільшого після обіду, а ввечері читав написане дружині, Ганні Григорівні, яка, за його словами, була першим критиком і власним цензором. З вдячністю за щирість і любов письменник присвятив дружині свої найкращі повісті — «Марусю» й «Сердешну Оксану».

Григорій здобув початкову освіту під наглядом свого дядька, священика Паладія Квітки, а згодом закінчив Курязьку монастирську школу. Батько хотів, щоб син став військовим, тому в 1793 р. його записали на військову службу в кінний полк, проте хлопця не приваблювала така кар'єра.

Згодом юнак іде у відставку в чині капітана, який здобув як дворянин. У 1804 р. подав заяву до Старо-Харківського Преображенського монастиря, але, розчарувавшись у чернецтві, через півроку покинув його, нікого не попередивши про своє рішення.

Письменницьку діяльність Г. Квітка-Основ'яненко розпочав російськомовними творами. Особливу славу йому принесли прозові твори, написані українською мовою й видані в Москві в 1834 р. Під заголовком «Малороссийские рассказы, Грыцьком Основьяненком».

«Украинский Вѣстникъ»

Г. Квітку захоплювала також журналістська діяльність. Окрім того, що надсилав дописи в тогочасні журнали, він ініціював також видання першого в Україні науково-літературного журналу «Украинский вестник», харківських альманахів «Утренняя звезда», «Молодик», першої збірки українських прислів'їв та приказок.

Одружився письменник пізно. Лише у 43 роки він зважився на заручини. За свою обраницю він був старший на 22 роки. Вперше вони зустрілися в Інституті шляхетних дівчат, де Ганна Григорівна Вульф була класною дамою. Це була розумна, освічена та душевна дівчина. Її направили у Харків з Петербургу, Анна була вихованкою в Санкт-Петербурзького інституту св. Катерини для шляхетних панночок. Переїзд до Харкова дівчина сприйняла болісно: її світом був Петербург, який вона дуже любила і в якому мріяла залишитися. Та на новому місці вона закохалася в на 20 років старшого члена інститутської ради Григорія Квітку, а за два роки стала його дружиною (у 1821 році).

Спочатку вона мріяла повернутися до столиці. Та Квітка не хотів покидати рідне місто, і Анна Григорівна призвичаїлася. Вона добре знала іноземні мови, глибоко цікавилася літературою, особливо творами французьких письменників. Дружина обожнювала чоловіка, була його першим читачем і першим цензором. Разом вони прожили 23 роки у щасливому шлюбі, але дітей у них не було. Квітка-Основ'яненко з дружиною завжди радо приймали гостей. У них часто бували: Євген Гребінка, Олександр Афанасьєв-Чужбинський, Михайло Щепкін, Петро Григор'єв, Петро Гулак-Артемівський, Амвросій Метлинський, Микола Костомаров, Ізмаїл Срезневський, Олександр Корсун. Листувався митець з Тарасом Шевченком.

Григорій Квітка — **багатогранна творча особистість**. У 1812–1816 рр. був директором Харківського театру, керував танцювальним клубом, добре грав на флейті, фортепіано, поклав на музику чимало власних романсів, зокрема мелодійну «Кадриль», а його знаменитий «Марш» був надзвичайно популярним у роки війни з Наполеоном.

Для своїх україномовних творів Г. Квітка обирає псевдонім Основ'яненко. «Взяв себе прозвище по месту жительство; живу на Основе; и так, да буду Основяненко», — пояснював він вибір псевдоніма в одному зі своїх листів.

Він **першим** в історії української літератури **утвердив оповідну манеру письма, за що Т. Шевченко назвав його «батьком»**. Пізніше ці слова поширилися й закріпилися надовго: **«батько української повісті» (С. Єфремов)**

Г. Квітка-Основ'яненко помер 20 серпня 1843 р. після тяжкої хвороби в м. Харкові, похований на Холодній Горі.

Дві групи творів

**бурлескно-
реалістичні**

**«Салдацький патрет»,
«Пахомове снідання»,
«Підбрехач»,
«Купований розум»,
«Конотопська відьма»**

**сентиментально-
реалістичні**

**«Маруся»,
«Козир-дівка»,
«Сердешна
Оксана», «Добре
роби, добре й
буде»,
«Перекотиполе»**

У драматургії Г. Квітка-Основ'яненко продовжив літературну традицію, започатковану І. Котляревським.

«Шельменко-денщик»

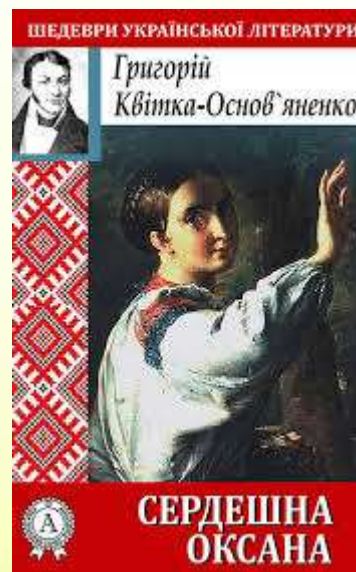

«Сватання на Гончарівці»

Драматургія

«Бой-жінка»

**Сентиментально-
реалістична
соціально-
побутова повість**

1833 р.

«Маруся»

**Перший
прозовий твір
у новій
літературі,
написаний
українською
мовою.**

**Для втілення
свого задуму Г.
Квітка-
Основ'яненко
використовує
засоби
сентименталізму**

**«Я написав
“Марусю” і довів,
що від
малоросійської
мови
можна
розчулитися»**

У своїй «Супліці до пана іздателя» автор зазначає: «...Є такі люди на світі, що з нас кепкують, і говорять, та й пишуть, буцімто з наших ніхто не втне, щоб було ...і звичайне, і ніжненьке, і розумне, і полезне, і що стало бить, по-нашому, опріч лайки та глузування над дурнем, більш нічого не можна й написати...». Саме ці вимоги Квітка й намагався зреалізувати в повісті.

Звичайне	«Ніжненьке»	«Розумне»	«Плезне» (корисне)
Зображення повсякденного життя українського села. Ми бачимо його будні і свята, обряди, побут	Герої повісті – набожні, емоційні, вразливі селяни, які живуть за традиціями, утвердженими з діда-прадіда	Автор ідеалізує патріархальне село, переконує читачів у тому, що джерелом вдосконалення людини є дотримання християнської етики	Письменник в особі простої людини, кріпака створює образ, який може служити взірцем моральної чистоти й шляхетності. Показує здатність української мови передавати найтонші почуття людини

2. Твір присвячено матері та дружині

3. Джерела для написання твору.

- Дійсність українського села XVIII — початку XIX ст.
- Народна творчість: українські балади, ліричні, весільні пісні, фольклорні мотиви (любові, розлуки, смерті закоханих).
- Від народної поезії — образність повісті, від казки й переказу — її розповідний стиль.

У світовій літературі **сентименталізм** виник у другій половині XVIII ст. й замінив класицизм як його заперечення: замість королів, лицарів та імператорів героями творів стали вихідці з низів — селяни й ремісники; поглиблюється зв'язок з усною народною творчістю. Для сентименталізму характерні такі ознаки:

- підвищений інтерес до людських почуттів, співчутливий тон розповіді, який змушує читача розчулитися й плакати над долею героїв;
- проста композиція твору, у якій сюжет розгортається послідовно;
- герої ідеальні, наділені зовнішньою та внутрішньою вродою, позбавлені негативних рис;
- персонажі з простого народу;
- змалювання побуту та звичаїв простих людей, акцент на їхній моральній вищості над панами;
- нездоланні перешкоди на шляху закоханих;
- увага до описів природи;
- наявність пророчої деталі чи епізоду, що натякає на трагічний кінець;
- дуже часто смерть героя від стихійного лиха, хвороби, нещасного випадку.

«Маруся»

...вас не бачив, а вашу душу, ваше
серце так бачу, як, може, ніхто на
всім світі. Ваша «Маруся» так мені вас
розказала, що я вас навиліт знаю.

Тарас Шевченко

Тема повісті - змалювання
історії кохання Марусі й
Василя, а також життя і
побуту українського села в
першій половині XIX ст.

Ідея повісті —
оспівування глибоких
почуттів людини з
народу, багатства її душі

«Та що ж то за дівка була!
Висока, прямесенька, як
стрілочка, чорнявенька,
очиці, як тернові ягідки,
бровоньки, як на
шнурочку, личком
червона, як панська рожа,
що у саду цвіте...»

«Коси у неї як смоль чорнії
та довгі-довгі, аж за коліно;
у празник або хоч і в
недільку так гарно їх
повбира, дрібушки за
дрібушку та все сама собі
запліта; та як покладе їх на
голову, поверх скиндячок
вінком, та завітча
квітками, кінці у ленти аж
геть пороспуска...»

"Будьте ласкаві, сестрички, голубочки, не ходіте на тее
проклятеє зборище! Та дивіться ж і на мене: от я дома
більш усіх вас напряду, чим ви ходячи".

«Сорочка на ній
біленька, тоненька, сама
пряла і пишнії рукава
сама вишивала
червоними нитками.»

«Коли було заговорить, то
усе так звичайно,
розумно, так неначе
сопілочка заграє стиха, що
тільки б її й слухав; а як
усміхнеться та очицями
поведе, а сама
зачервоніється, так от
неначе шовковою
хусточкою обітреть
смажнії уста. »

«От така як вийде, то що і
твоя панночка! Іде, як
павичка, не дуже по усім
усюдам розгляда, а тільки
дивиться під ноги. Коли з
старшим себе зострілась,
зараз низенько
вклонилась та й каже:
"Здрастуйте, дядюшка!"
або: "Здорові, тітусю!"

«На все село була і красива, і розумна, і багата, звичайна, та ще ж к тому тиха, і смирна, і усякому покірна»

« Уранці вирядилась щонайкраще: поплела коси у самі міленькі дрібушки і вінком на голову поклала, пов'язала, які були луччі, скиндячки, а зверх усіх положила червону й квіточками завітчалась.»

«Багато розказувати, що там Василь з Марусею розмовляли; забули про увесь світ, і де вони є, і що кругом них, і якби не гукнула ще здалека на них Олена, то б, підкравшись тихенько, бачила б усе, як вони поговорять-поговорять та й знову цілються.»

Коли її запрошували до подруг на весілля, то була там не довго, а тільки посидить, пообіда, а як виведуть молодих надвір танцювати, то вона мерщій додому.

«Старшим боярином був з города парубок, свитник Василь. Хлопець гарний, русявий, чисто підголений; чуб чепурний, уся козацькі, очі веселенькі, як зірочки; на виду рум'яний, моторний, звичайний;...»

«А Василь теж став як укопаний і не знає більш, що й казати. На думці б то й багато дечого є, так язик не слуха, не пошевельнеш його; а тут ще, на біду, підслухав, що Маруся об когось вже дума і що йому нічого тут убиватися, а тут ще Олена збила його з толку... От і стоять вони обоє, сердешні, і не знають, на яку ступити, і чи йти їм куди, чи що робити?»

Повість має однолінійний сюжет, який розвивається протягом нетривалого проміжку часу

Експозиція: автор знайомить читачів з Наумом Дротом — богобоязливим і працюватим селянином. Такою ж доброю та хазяйновитою була його дружина Настя. Те, що Господь не давав їм дітей, подружжя сприймало як волю Божу. Коли ж народилася донька Маруся, батьківській радості не було меж. Дівчина росла скромною, шанобливою, красивою і працюватою на радість батькам.

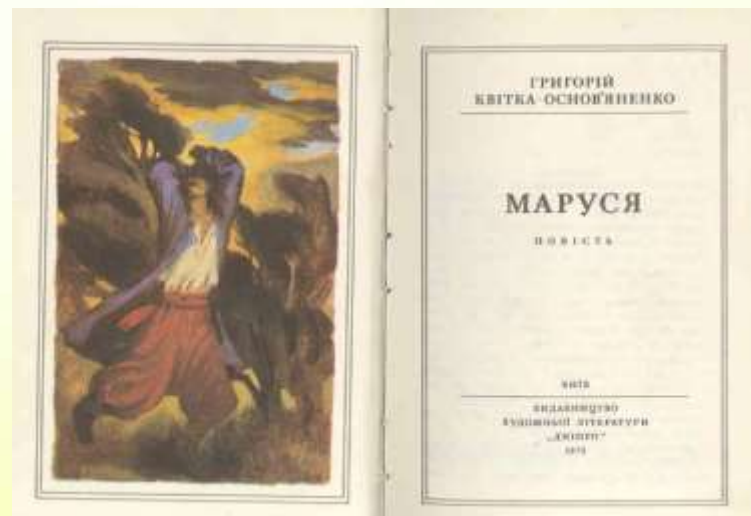
Зав'язка: на весіллі в подруги Маруся познайомилася із сиротою Василем, який у місті працював свитником.

Розвиток дії складає кілька епізодів. Маруся з Василем вирушають до міста, де хлопець освідчується дівчині в коханні. Відчуваючи взаємне почуття, Василь наважується свататися до Марусі. Але на перешкоді щастю закоханих стоять великі випробування: Василя можуть забрати в солдати, тому батько не хоче, щоб Маруся залишалася самотньою солдаткою. Тоді Василь наймається до багатого купця, щоб заробити грошей і найняти замість себе іншого чоловіка. Він заїжджає до коханої й повідомляє Марусиним батькам, що господар, задоволений його працьовитістю, погодився дати гроші, щоб відкупитися від солдатчини. Почувши це, Марусин батько дає дозвіл на шлюб. Розлучаючись ненадовго з Марусею, Василь сподівається на швидке побачення та одруження з нею. Але Марусине серце віщує біду. Вона попереджує коханого, що вони ніколи більше не побачаться.

Кульмінацією повісті є епізод, коли Маруся застудилася й наступного дня померла. Василь, повернувшись у село, потрапляє на похорони своєї нареченої. З горя він їде до Києва та приймає чернечий постриг.

Розв'язка. Через три роки Наум Дрот із дружиною дізналися, що Василь захворів і помер.

Характерні особливості

- Розлогі портретні характеристики персонажів, виконані в дусі українського фольклору, народних пісень.**
- Майстерні пейзажі, описи української природи**
- Наявність довгих авторських відступів, що містять авторські думки про героїв, моралізаторство, повчання, роздуми автора.**
- Велику увагу приділено докладному опису українських народних звичаїв, детально описано обряди сватання, весілля, поховання, наведено автентичні узвичаєні слова, які промовляли селяни під час цих обрядів, народні пісні.**

**Що свідчить про
взаємоповагу в родині
Дротів?**

**Як Г. Квітка-
Основ'яненко
зображує
внутрішній світ
героїні?**

**Яким ви уявляєте
Василя?
У чому значення образу
героя?**

Домашнє завдання:

Написати власне продовження твору
(підготувати повідомлення).

**Якби ви були
письменниками...
Ваша версія
фіналу повісті?**